

El mateix mot passà a parlars romànics veïns (a part del cast. *tralla* [1843], manllevat del cat.): basc *traïla* que ultra el sign. català té el de «cuerdas de abarcas hechas de lana» (Azkue, i Krüger, VKR VIII, 281), prov. mod. *traio* 'barca de pas' i 'sègola': «mi tres maio ['monedes'] / lis a faugudo ['ha calgut pagar-les'] per la *traio* / que sus lou flume sièr de draio», *Calendau* (VIII, 66.5), i veg. la cita de *Miveio* (v, 80.6) que he donat a III, 159a20).

El sentit propi de TRAGULA en llatí, com el del seu primitiu TRAHIA era designar una mena de *tribulunū* o sigui 'batolla' de batre: sembla tractar-se del *tribulum* que s'arrossega («pierres plates ou planches lourdes, armées de cailloux pointus qu'on traîne sur les épis pour faire sortir les grains»); encara que aquesta acc. té afinitat amb 'rascle o tragella', mantinguda pel roms. *traglä*; el mot pogué passar des del sistema de batre usat a Itàlia al de les batolles, unides per una corretja, pròpies de la nostra terra i que ja s'usarien en la vella Tràpconense; cf. Meyer-Lübke, *Zur Geschichte der Dreschgeräte*, W. u. S. I (1909), i Ronjat, RLR LIX, 83, 84, 102; RLR 1912, 415-16.

De TRAGULA degué venir el mossàr. *řárgana* 'rascle', que més que pròpiament mossàrab deu ser àrab margrbí (< ll.), amb el trasllat de la R, normal en àrab, i una evolució de la -L- com la dels cast. *sótano*, *carám-bano*. Car si provingués de *TRAGELLA no és de creure que manqués la palatalització de la G^e ni en mossàrab.¹¹

Trallar ribag. «lligar, femmar; usat molt semblant a *piar*» (Oliva, *Congr. Ll. Cat.*, 429); 'conjuminar, arreglar, disposar de tal o tal manera' Solsona (*AlcM*), mall. *sentir-se trallat* 'sentir-se cruixit' («tot *trallat* de cames») *DAG.*: un i altre poden venir de la noció de 'lligar amb una corda'. *Atrallat*. No veig clar si pot venir d'aquí el val. *trall* 'soca, tronc d'arbre' (1422, 1454, i EValor), que podria resultar d'un creuament de *tall* amb *tronc*. També hi ha alguna cosa d'això a Ribagorça, segons una nota pressa a Jusseu, que transcriu sense canvi de la llibreta de camp: «un *trall*: el *tiðón* serveix per asclar-lo; el *trall* servix pa sacà(r) *tá-blas*» ['taulons o posts'], 1965.¹² No crec que pugui derivar-se d'això el cat. *ESTRALL*, sobre el qual pot donar més llum un passatge del *Decam.*: «lo gran *astrayll* de la cruel donzella» (v, § 8, 331.6f.): a l'original it. hi correspon *il fatto* (ha usat també *strazio* un poc abans, però no aquí).

El cat. *trajo* sembla ser un manlleu del portuguès (en part directe per via marinera, en part per conducte del castellà). En port. *traje* 'manera de vestir' ja apareix a mj. S. XVI [João de Barros], amb variant *trajo*, usada també cap al mateix temps per António Prestes parlant dels *ratinhos* ('páginas de la Beira'): «um moço que vem em *trajos* de ratinho». L'un i l'altre deriven del port. dial. *trager* (= port. mod. *trer*, cast. *traer*), ja molt usat pels poetes medievals, tant en el sentit del cast. *traer* (Don Denis, princ. S. XIV), com en l'antic de 'portar un vestit o adornament' (en el galleg García de Guilhade, S. XIII). Del port. el mot va passar al cast. *traje* en acc. abstracta «vestium cul-

tus» [1495] i en el concret modern de 'vestit' [segle XVII].

En català el tenim en la forma *trajo* (*trázu*), que no ha aconseguit mai validesa general, però ja apareix des de l'alba del S. XVI, aplicada al vestir: «Menyspreant los *trajos* - vestirs enormes, / burell elegíreu - per tota devisa, / vermell en lo dintre, - fins en la camisa, / per tenir los hàbits - al viure conformes», Jordi Miq. Alber, a. 1502 (*JMBover*, *BiEscrBal.* I, 8-5-1); *AlcM* n'addueix dos testimonis val. del S. XVI (§ 2). També, però, amb el sentit més abstracte de 'aires i aspecte amb què es mou algú', que *AlcM* cita del *Passi en cobles* de fi S. XV, del val. Fenollar (*AlcM*, § 1), i que també trobem en un insular: «Allí veureu pinta - de molta prudència, / colors ben posades - acceptes a Déu, / y divinals *trajos* - lligats de sciència, / trepes de justícia, - vestits de clemència, / y axí als galants àngels - molt agradareu», Benet Espanyol, a. 1441 (*JMBover*, *BiEscrBal.* I, 255.1.8).

«*Trajo*: cultus, habitus, ornatus, vestitus» (*DTO*. 1647); «modo o rahó ab què 's pallia alguna acció ab la semblansa d'altra: *trage*: species», Belv. (acceptat per Lab., sense més canvi que aclarir *pallia* amb *dissimula*). En realitat no és dissimulació sinó aparença real, gest: «quasi bé no parlaven, sempre amb el cap baix, la veu somorta i tots els *trajos* d'un home que no fa 'l que vol» (els presos de Montjuïc que declaren sota el terror de les tortures), Coromines (*Presons Imag.*, p. 55). I el vestir: «En quant al *trajo*, ambdós anaven igualment bruts, ab la roba emplastada al cos, per l'habitudo de no despullar-se, gec y calces de vellut --- la manta virada de blau --- el feréstec trabuc --- uns grans ganivetassos de doble molla», Mrn. Vayreda (*Puny.*, I, v, 109 (88)). Des del cat. degué passar a Sardenya, on no sols és alguerès *trágu* «foggi, modo di agire», sinó també pròpiament sard *traggiu* «foggia, modo» (Guarnerio, *Congr. Int. L. Cat.*, 167).

Trajo té, però, un altre significat ben diferent: «lloc fix en què treu una barca» Badalona, «lloc destinat per a tenir les barques de peixcar lligades ab cadenes» Val. a. 1679. Potser és també portuguesisme nàutic, partint de *trager*=*trazer* 'estirar', 'conduir', per més que no em consti que el port. *trajo* ni *traje* tinguin aquest significat. Avui a StPolM i en el Golf de Roses és *tràjol* amb -l ben sensible: StPol *trázul* 'l'espai destinat en la platja a treure-hi, i a estar-hi, cada una de les barques, i que li queda reservat quan la nau està navegant' (1936), Roses *trázul* 'espai per a tirar un art' (tinc nota de dos o tres indrets anomenats *El Tràjol* entre Roses i Cadaqués, 1964).

Diferent en domini ross. A Portvendres *trajo* és 'l'escar d'una barca, lloc on aquesta treu'; però aquí sento també (o només) la pronúncia *tráiu* amb *ï*: a la Costa del Cap de Biarra m'expliquen «és aquí on se tira una barca» a propòsit de la platja dita *El Tràiu* de la *Faluga* (entre el Castell d'Abelló, prop de Banyuls, i el Cap d'Ullastrell) (*faluga*, espècie de nau antiga). Tot plegat induïx a dubtar molt del manlleu portuguès i conjecturar si no podria ser un ll. vg. *TRAGILE, certament derivat també de *TRAGERE com *TRAGINA